

ÖZET

Messogis Dağ sırasının güney çıkıntılarında biri üzerindeki yüksek plato temel alınarak Argive ve Tralliler tarafından kurulan Tralleis Antik Kenti, Asya'nın iç kısmında yer alan diğer şehirlerin pek çoğu gibi Büyük İskender Dönemi'nin sonuna kadar sikke darp etmez. Kent, Seleukoslar egemenliği döneminde ilk kez bazı bronz sikkeler basar. Tralleis, M.Ö. 129-126 yıllarında Aristonikos'un ve bunu izleyen dönemde M. Ö. 89 yılında Pontus Kralı VI. Mithridates Eupator'un Roma'ya karşı isyanlarını destekler ve dolayısıyla kentte ceza olarak yasaklanan *kistophor* basımı, ancak M. Ö. 58 yılından itibaren tekrar gerçekleşir. Kentte, Augustus döneminde başlayan Roma imparatorluk darpları ise Gallienus dönemine kadar kesintisiz devam eder.

Çalışma, bilimsel başkanlığı Yrd. Doç. Dr. Rafet Dinç tarafından yürütülen 1996-2002 Tralleis kazı çalışmaları sırasında, 1998 yılından itibaren tespit edilen Roma İmparatorluk dönemine ait kırk adet sikkenin, sistematik bir düzen içinde tasnif ve değerlendirilmesini amaçlamıştır.

Kentin coğrafi konumunun, tarihsel gelişim süreci içerisinde geçirdiği evrelerin, sikkeler üzerinde de bir yansıması görülen siyasal statü ve kültürel kimliğinin, ifade edilmesiyle çalışmaya giriş yapılmıştır. Konuyla bir bütünlük sağlamak amacıyla Roma sikkelerinin genel özellikleri ve gelişimi, gerçek anlamda Roma İmparatorluğundan bağımsız bir karakter sergilemeyen yerel basımların nitelikleri ve merkezi devlet darpları ile benzeyen ve farklılaşan yönleri üzerinde durulmuştur.

Öncelikle çoğu Tralleis olmak üzere Nysa, Ephesos, Magnesia, Pergamon, Cyzicus ve Roma darplı basımların kültürel, politik ve ideolojik yönü ağır basan ön, arka yüz yazı ve tasvirlerine değinilmiş ve sikke kronolojilerinin oluşturulmasında

sağladıkları katkıları belirtilmiştir. Sikkelerin birimleri belirlenmiş dolayısıyla ağırlık ve alaşımlarındaki değişiklikler, ekonomik yapının geçirdiği evrelerin ayrıştırılmasını mümkün kılmıştır. Ayrıca darphanelerin niteliklerine işaret edilmiş ve kullandıkları tasvirler ile kentin köken, inanç, gelenek, alışkanlık ve siyasal oluşumları arasındaki paralellikler üzerinde durulmuştur. Katalog çalışması ile de sikkelerin sistematik düzen içinde tanım ve tasnifi yapılmıştır.

Sonuç olarak; sikkelerin, bir değişim veya ödeme aracı olmaları yanı sıra, özellikle merkezi Roma basımlarında imparatorun ve devletin propagandasını ve ideolojisini yapmaya; yerel basımlarda ise kentlerin siyasal statü ve kültürel kimliğini pekiştirmeye yönelik bir araç olarak kullanıldığı belirlenmiştir.

SUMMARY

The ancient city of Tralleis, established on a high plateau on the southern slopes of the Messogis Mountains by the Argives and Thracians (Tralli), struck no money like most of the other inland Asian cities until after the time of Alexander the Great. It first began striking bronze coins during the Seleucid reign. After this, prompted by Aristonicus between the years 129 and 126 B.C. and the Pontus king Mithradates VI. in 85 B.C., Tralleis experienced a period of rebellion against Rome. As a result Rome penalized it by taking away its authority to coin *cistophori*. Nevertheless, starting in the year 58 B.C. they began striking coins once again. Regular production of coinage for Imperial Rome began with the period of Augustus and continued through the period of Emperor Gallienus.

The excavation of Tralleis began in 1996 and continued until 2002 under the archaeological direction of assistant professor Rafet Dinç. Since 1998 a large amount coins belonging to the Roman Empire began to be uncovered. This work concentrates on the most definite of these, 40 in all, with the aim of categorizing and evaluating each one.

The introduction of this work investigates how the city's geography, ages in which it lived, culture and political and economic status is reflected in the coins. Following, the general characteristics and development of the Imperial Roman coinage is discussed. Then the characteristics and development of Tralleis coinage produced quasi-autonomously from the centralized Roman standard is compared.

As is seen in Tralleis coinage and including that of its neighboring cities, Nysa, Ephesus, Magnesia, Pergamum, Cyzicus, the obverse and reverse face of the coins are characterized with features expressing Roman culture, politics, and ideology. These aspects, as well as how these features determine the chronology of the coins is discussed. Next the weight and alloy make up of each coin is used to

determine their respective denominations. Following this, the parallels between the coin's specific features mintage and the city's roots, beliefs, customs, and political forms is evaluated. Finally, the coins are catalogued and ordered into a systematic description and classification.

In summary, the Imperial Roman coins show how coins function as both a vehicle for trade and payment as well as a means to spread Rome's ideology and culture. However, and more importantly, it is seen that the local city coins served as a means for strengthening the city's own political status and cultural identity.

TEŞEKKÜR

Yüksek Lisans Tezi olarak bu konuda çalışma imkanı veren, öneri ve eleştirileri ile çalışmamı şekillendiren hocam Yrd. Doç. Dr. Rafet Dinç'e bir kez daha teşekkür ederim. Sikkeler üzerindeki lejantların incelenmesinde yardımcı olan Prof. Dr. Thomas Drew Bear'a, Dr. Guy Meyer'a, Uzman Murat Aydaş'a; kaynak taramasına yardım eden ve konuya dair özgün fikirlerini benimle paylaşan Arkeolog-Nüvizmat Melih Arslan'a; Aydın Müzesinde yer alan sikkeleri inceleme imkanı veren Arkeolog Mehmet Yılmaz'a; sikkelerin fotoğraflanmasını yapan Arkeolog Handan Özkan'a ve Arş. Gör. Derya Erol'a; Tralleis kazılarında edindiğı birikimi paylaşan Arkeolog Erkan Dede'ye; konuyla ilgili yaklaşımlarından dolayı Arkeolog Suat Halat'a; özet bölümünün İngilizce'ye çevirisini yapan Stephen Peterson'a ayrıca teşekkür etmek isterim. Her zaman desteğini hissettiğim aileme sonsuz teşekkür ederim.